

Friedebert Tuglase novelliauhinna laureaat 1984
Toomas Vint „See nii ootamatu ja ebamugav surm“
Kogumik „Tantsud Mozarti saatel“, 1983

KIRJANIK RAGNAR PRANTS oli kolmandat korda abielus ja paistis, et seekord üsna kaua kestnud abielu hingitses jällegi lõpu ootel — oli aeg, kui polnud veel öeldud midagi otsustavat, isegi lahkumineku idee polnud sõnades kõla leidnud, aga Prants tundis, õigemini teadis kõike seda, mis oli eelmistele lõppudele eelnenud, ja see nägi välja nagu loodusõnnetus, mida on täiesti võimatu ära hoida. Varasemad abielud lõppesid võrdlemisi valutult — lihtsalt loobuti kooselust, loodi uued perekonnad, hiljem kohtuti tänaval või seltskonnas, naerutati ilma igasuguse tagamõtteta, päriti teineteise elu üle, vahel kurdeti oma muresid nagu vanale sõbrale. Seekord aga tegid lahkumineku keerulisemaks lapsed — kümneaastane Merle ja kaheksane Livia, kes pidid selle kõik üle elama. Prantsul polnud mingit tahtmist oma laste hingeelu rikkuda, eriti veel sellises tundlikus eas, ega ka hiljem, muidugi. Samuti polnud tal erilist soovi neljandat korda perekonda luua ja ta proovis igati teravusi leevendada või hoopiski vältida.

Kui naine augusti algul Riia randa tarbekunstnike loomingulisse baasi sõitis, oli ta rahul — lootis, et pikem lahusolek aitab nii mõndagi unustada ja igatsus ning taaskohtumiserõõm teevad jälle heaks selle, mida koosoldud päevad olid jõudnud ära rikkuda. Naine pidi tagasi

jõudma mõne päeva pärast, kuid nüüd leidis Prants kirjastist postkaardi, kus naine teatas, et kavatseb loominguulises baasis edasi olla ja ei teagi veel täpselt, millal koju tuleb. Prants silmitses pikka aega neid väheseid pastapliiatsiga kirjutatud ridu ning muutus süngeks. Kooliaasta oli algamas ja tüdrukutele tuli osta vormiriideid, koolitarbeid, igasugust muud tarvilikku puid-padi, ning ega Riia rand ei ole ju kuskil teises maailma otsas, kust on võimatu paariks päevaks koju sõita, et need asjad korda ajada. Oli liigagi tõenäoline, et need kirjaread tähendasid ainult seda, et lahusolek mõjus naisele sootuks teistmoodi, kui Prants endamisi oli lootnud.

Ta kustutas sigareti ja süütas uue. Kõrvaltoas mürgeldasid tüdrukud, neile oli sõbratar külla tulnud ning nüüd nad hullasid. Heatujuliselt, muretult, naerdes, kilgates. Prants tundis, kuidas ta korraga higiseks muutus, südames või südame all pistis valusalt. Ta oli paar päeva tagasi linnas kolleegidega kokku saanud, kes suvekodudest tagasi pääsenud, naiste valvsate pilkude alt tagasi pääsenud, ja nüüd linnavabadust nautides pummeldasid. Kuna tüdrukud olid veel maal, siis ühines ta pummeldajatega, ning kui vend eelmisel päeval lapsed maalt koju tõi, olid nad vennaga küllaltki ohjeldamatult tervist parandanud ja nüüd andis see kõik tunda. Ta tahtis rahu ja vaikust, aga lapsed kõrvaltoas lärmasid ning pealekõige ta ei saanud lahti mõttest, et naisele oli seal Riia rannas meestuttav sügenenud, kes tundus paremana, õilsamana, lõbusamana kui oma mees, ja neid õnnehetki tuli perekonna arvel pikendada.

Prants ei olnud armukade, ta oli kurb ja mõtles hirmuga eelseisvast lahtusest, mis nii ootamatult — nagu talle praegu tundus — tõsiasiaks oli saanud. Äkitselt kostis kõrvaltoast klirinat ja laste hääled otsekui lõigati puruks. Ju nad lõhkusid midagi ära, mõtles Prants loiult; ta püüdis ette kujutada, mis asi nii tugeva ja heleda klirinaga võis puruks kukkuda, aga silmade ette tuli hoopis

pilt, kuidas tüdrukud parajasti kilde kokku korjavad, peidavad neid kappide, kušeti või põrandakatte alla, teevad näo, nagu midagi poleks juhtunud, ning mängivad endist hoogu teeseldes edasi.

Ta ei saanud enam niisama laua taga istuda: kehas oli raske tunne, õlg valutas, nagu oleks ta selle kuskil ära löönud, peas pakitses midagi sõmerat või krudisevat. Praegu oleks natukene konjakit aidanud, leevendanud, olukorda kergemaks teinud, aga selleks oleks pidanud kodunt välja minema. Triviaalne eneselohtutus, et naised nutavad oma eluraskused padja sisse ja mehed uputavad selle klaasipõhja, kumises tal idiotliku järjekindlusega peas, talle näis, nagu kordaksid seda kõik ta elatud aastad, ja kõik need aastad on ta ümber tihedasse ringi koonunud, suruvad oma irvitavaid nägusid ta näo ligi, püüavad purjus, ilaste huultega teda suudelda, mõmisevad kord meeleheitest, kord mõnust... Ta võttis ajalehe, las kis silmadel libiseda üle kinoreklaami, leidis sealt jaapani multifilmi ja otsustas lapsed kinno saata, ise aga hoiukassasse minna — tüdrukute koolikleidid, mütsid, ranitsad ja muu vajalik läheb kõik kokku kenakese summa maksma. Öhtupoolikul tarvis helistada ämmale ja järgmisel päeval saata ämm lastega koolilaadale — ta ei uskunud, et tuleb ise sellega toime. Siis... küllap siis ta võiks kuskil kohvikus natukene konjakit juua ja vaadata, mis sellest elust edasi saab. Midagi pidi ju saama.

Pärast nädalapäevi kestnud sadu oli juba eelmisel päeval selgeks ja soojaks läinud, nüüd paistis hilissuvisest taevast hilissuvine päike, väga valged pilved olid taevasse nagu liimitud ja heledad suverõivad muutsid tänavapildi korrapealt muretuks või kerglaseks. Prants seisis bussipeatuses ja tundis tapvat väsimust: ta oleks tahtnud sinasamasse kõnnitee servale maha istuda, aga bussipeatuses oli palju rahvast ja ta ei söandanud; ta kujutluspilti tuli äkki kirkana samasugune olukord paarkümmend aastat tagasi, kui tal ei tulnud pähegi hoolida sellest, mis

teised võivad mõelda — ta lihtsalt istus, vaatas, kuidas tuul asfaldi pealt peent liiva või tolmu üles keerutas, ilmgigi oli samasugune hilissuvine. Mälestuspilt laienes: talle meenus, et keegi kunagistest sõpradest istus ta kõrval, nad olid sõitnud bussijaama, sealt edasi Otepääle, kus elasid senikaua, kui puud värviliseks muutusid ja sügistuul neilt lehti rapsis. Ta mõtles, et sellist kummaliselt kaunist aega ta ei saa enam oma ellu tuua, samuti, nagu ta praegu häbeneb maha istuda. Autobuss sõitis ette, ta ei vaadanud bussi numbrit, ronis peale ja leidis vaba istekoha. Südames oli valus tunne: see oli nagu hambavalu, mis hooti tugevnes, ta sulges silmad, laskis end lõdvaks ning korruga sõudis väikse poisina Piritä jõel: isa vaatas teda paadipäras kiitva, natuke muheleva näoga, tal tekkis mulje, et iga tõmbega tuleb ta peenikestesse käsivartesse jõudu juurde, oli uhke ja õnnelik, hõbepajude all tiriti veest uppunut välja; sõua kiiremini, ütles isa; uppunud oli hele kleit seljas ning pikad tumedad juuksed kleepusid kaela ümber, kleidi peale.

Prants avas silmad, kui buss parajasti sünnitushaiglast mööda sõitis, ja tal oli tunne, nagu ta oleks ise uppunu: kael higimärg, särk läbiligunenud. Ta ei talunud enam selles lämbes ja palavas bussis istumist; järgmises peatuses läks ta maha ning värske õhu käes muutus enesetunne palju paremaks. Prants oli sõitnud vale bussiga ja sattunud paika, kus polnud enam hulk aastaid käinud. Vahepeal jõudsid usinad inimesed siia mitu majamürakat ehitada, peaaegu sünnitusmaja akende alla võrkaiaga piiratud hiigelsuure parkimisplatsi luua, ja mahajäetud rohtaiad olid tasaseks aetud ning sinna peale pargimuru külvatud. Prants silmitses seda linnamaastikku ning talle tuli pähe, et siinseid detaile saaks kenasti mõnes jutus ära kasutada, näiteks võiks ironiseerida parkimisplatsi asukoha üle: ja siis otsustasid nad sünnitusmaja kõrvale teha parkimisplatsi, et imikud esimestest eluhetkedest peale saaksid kohaneda heitgaasidega... — improviseeris ta

lause, süütas sigareti ja jalutas võrkaia kõrvale tallatud jalgrada mööda kaugemal paistva männisalu poole.

Mõned aastad tagasi, siis kui ta veel kesklinnas elas, oli ta selles kandis väga sageli kõndimas käinud — teda võluisid kunagised aiad rohtukasvanud peenarde ja metsistunud viljapuudega. Keegi ei käinud siin niitmas ja kõikjal kasvas isegi rinnakõrgune lopsakas rohi. See, et peaaegu keset linna vohas elujõuline loodus, lõi kummalise tunde, et tegemist on hoopiski maakohaga, ning äsja veel pead piinanud päevamured asendused eemalolemise rahu ja muretusega. Ent nüüd oli siin kultuurne park steriilsete, halli klibuga ülepuistatud teede ning hiljaaegu külvatud muruga, mis jättis Prantsule mulje talle viimaste aastatega harjumuspäraseks muutunud paneelelamurajoonist, ning ta mõtles: mitte ühelgi ajalooetapil pole nii koledaid, üksnes võikustunnet äratavaid elamiskarpe ehitatud; need majad ei muutu isegi vananedes huvitavamaks — täiesti isikupäratu masstoodang nagu see vastloodud mõttetu haljasala.

Õnneks oli park siiski ainult näilik — muru lõppes parkimisplatsi taga ja alguse sai vana hea lopsakus. Prants tajus mõnusat linnast äraolemise tunnet: kõrge rohu seest viisid läbi sissetallatud rajad, tumekollaste õitekobarate kohal lendasid liblikad, kiilid, lapsed jalutasid koeri ja vastupidi, nõrk tuulehoog tõi Prantsuni niisket soojust. Põõsaste vahel hoidis mees naist oma embuses — nad olid liikumatud ja ühtesulanud; Prants muigas, oletades, et need on abielurikkujad, kes metsistunud looduses endile pelgupaiga leidnud. Mees oli temavanune, naine tunduvalt noorem. Neljakümneaastane ja kolmekümneaastane. Pagesid töölt ära, et teisi ja iseennast petta, ning korraga Prants imestas, kuidas ta oli nii hulgaks ajaks suutnud naise saadetud postkaardi ära unustada.

Nüüd oli see aga uuesti meelde tulnud. Ta igatses naise järele: võib-olla ei olnud see mingi romantiline sügav tunne, ainult harjumuspärane kiindumus, aga ta ei suut-

nud eriti hästi oma elu ilma naiseta ette kujutada. Ta oleks tuhat korda ennem nõus taluma jahedat, peaaegu ükskõikset teineteise kõrval olemist, kui lõplikku lahku-minekut. Ent postkaart viitas sellele, et keegi kolmas on äkki välja ilmunud. Enam ei sõltunud midagi tema taht-misest ja ta naine seisab ühtesulanult kellegi embuses... Korraga Prants mõtles, et kõik, mis ta ümber sünnib, on üksnes veider vaatemäng, mis on lavastatud tema jaoks, õigemini selleks, et ta saaks situatsioonide, sündmuste kõrvaltvaatajana ennast teostada ja kirjutada veel ühe raamatu.

Ta läks üle kraavi asetatud laudade ning jõudis mändide alla, kus mõned lapseemad kiigutasid vankreid ja lugesid, vanaemad istusid päikesepaistel ja väikelapsed tatsasid ringi. Valitses rahu ning päikesepaisteline päevaidüll. Prants kõndis edasi — ta teadis, et kaugemal on veel üks mahajäetud peenramaadega maatükk, mis ulatus raudteeni ja mida teiselt poolt piiras hullumaja tara; ta tahtis veel seal ära käia ning siis võis jalutuskäiguga rahule jääda, linna sõita, et istuda kolleegide seltsis, kiruda, viriseda, rääkida kedagi taga — ent ka see on katkend mu ümber toimuvast näidendist, mõtles Prants ja tajus, et kuskil ajukäärude vahel pakitseb mingi võimas idee. Pea oli kohutavalt selge ja ergas, ainult valu südame piirkonnas ei tahtnud järele anda. Paralleelselt raudteega oli kaevatud sügav, liivavalliga piiratud kraav, mille põhjas lamas bituumeniga ülevalatud torustik. See on vist soojustrass, arutles Prants, küllap siingi ehitatakse paneelmaju täis, mõtles ta nukralt — ta oleks tahtnud raudteeäärse võsa ja kraavi vahelt ära pääseda, aga ta ei märganud kuskil ei silda ega purret; ta läks edasi, aga siis lõppes jõud otsa, keha oli uuesti higiseks läinud ning raskelt hingeldades istus ta maha puhkama. Põõsa all oli hulga varjulisem, ta toetas selja vastu vetruvaid lepatüvesid ja vaatas päikese käes otsekui hiilgavaid õrnrohelisi lehti, rohukõrsi. See, mis mul peas kummitab, võib

olla ainult mingi geniaalne romaaniidee, mõtles ta sigaretti süüdates. Juba pikemat aega ta tajus, et on millelegi väga lähedal, käeulatuses asetses nagu midagi võimsat, ja ta arvas, et suudab kohe selle formuleerida, endale ära seletada, nähtavaks teha. Sigaretil oli vastik maitse — ta muljus suitsu mulla sisse ja põrnitses kümmekonna meetri kaugusel kõrguvat valget liivavalli. Selle taha ta ei näinud, aga ta teadis, et seal on avar, üksikute kaske-
dega lagendik. Lagendik eksisteeris ilma temata, kusagil istusid inimesed kirjutuslaudade taga, tööpingid undasid, mingi jalgpallimeeskond lõi juubelduste saatel värava, keegi varitses jääpankade vahel hüljest, keegi kirjeldas üksikasjaliselt riigipöörde plaani, keegi jooksis hävituslennuki poole, keegi sünnitas, keegi sündis... liiga palju toimus temast väljaspool, ilma temata, ja kõik kokku oli kohutavalt reaalne maailm, millel polnud põrmugi temaga asja. Valu muutus väljakannatamatuks: ta heitis rohu peale külili, ning korraga nagu poleks selles maailmas jätkunud enam tema jaoks õhku. Ta püüdis rahulikult ja sügavalt hingata, kui äkki ta teadis täpselt, mis temaga järgmistel hetkedel juhtub, ning see täitis teda meeletu hirmuga.

EKSPEDIITOR ALLAN MÄGI polnud ka sellel hommikul tööle läinud — kui isa teda äratas, saatis ta lendu paar vandesõna, ja juhul kui vanamees poleks hakanud õiendama, oleks ta võib-olla end isegi üles ajanud, aga õiendamise peale ennast liigutada oleks olnud ebastiilne. Ta magas lõunani, siis läks kööki ja vahtis hulk aega külmutuskapi sisemust, enne kui taipas, et midagi ei lähe alla. Jõi kruusitäie vett ning hakkas mõtlema, kust raha saada. Raha tähendas vabadust, aga vabadus tähendas, et võib kõike teha, mis iganes pähe tuleb. Ta arutas, et kümnekast aitaks — tal olid eelmisest õhtust jäänud taskusse mõned vaskkopikad ja nendest ei aidanud. Ta kõndis toast tuppä ning seal oli ta ümber sadu ja tuhandeid rublasid,

ent kõik need rahatähed olid võtnud veidra kuju: küll moonduvad vaibaks, küll värviteleriks, küll diivaniks, küll vaasiks või lühtriiks, ent neid ei tohtinud võtta ning rahakski oli neid raske muuta — tuli leida midagi lihtsamat ja minevamat nagu näiteks mõni välismaine plaat või hõbelusikas. Allan läks seksisioonkapi juurde, tegi hõbedakarbi lahti — ta oli küll juba ükskord otsustanud, et viimane kord jääb viimaseks, aga tal oli jälle raha tarvis ning õlesaalid leidsid ikkagi keegi, kes tahtis oma kümnerublaist hõbeda vastu vahetada. Nüüd oli tarvis leida algkapital ja see peitus isa vihmamantli taskus; Allan võttis sealt ainult kahe õlle tarvis, keeras ukse lukku ja sõitis hipodroomile, õllebaari.

Nüüd oli sellest möödas paari tunni jagu ja Allan tundis end õige näruselt. Keegi polnud tema hõbedast huvitatud — kas meestel ei olnud raha või pidasid nad teda mingiks näpumeheks, kellega ei tahetud tegemist teha. Hulk aega polnud näha ühtegi tuttavat nägu, lõpuks tuli vana sõber Viktor, kellega nad tegid õhled, aga siis pidi Viktor kuskil ära käima; ta ütles, et olevat mingi rahaloetus, ja kui see õnnestub, siis toob kaasa paar pudelit veini, mida võiks hipodroomi taga metsa all ära juua. Senikaua polnud Allanil aga midagi teha: ta jalutas õllebaari ees edasi-tagasi ja kirus kõiki tuttavaid, kes olid nagu maa alla vajunud, ära sõitnud, haigeks jäänud või olid nad lihtsalt tööle läinud.

Korraga paelus Allani tähelepanu lillelises kleidis tumedajuukseline naine, kes õllebaari kõrval asuvasse suvehohvikusse sisse pööras. Kohvik oli vastupidiselt õllekale peaaegu tühi ja ta nägi läbi klaasseina, kuidas blond valges kitlis puhvetipidaja naisele konjakit valas, kuidas naine konjakiklaasi ja kohviga läbi saali läks ja laua taha istus. Midagi oli selles naises ligitõmbavat, Allan ei osanud endale seletada, mis nimelt, aga juba ta kobas taskutes, lootes sealt vähemalt niipalju leida, et kas või klaas mahla välja tuleks, siis võinuks ta naise juurde istuda

ja... aga taskus oli ainult kahekopikaline. Ta läks kohvikusse ning palus toosi tikku. Naine polnud enam noor, võis olla kuskil kolmekümne ringis, silmade juurest oli ripsmetušš laiali jooksnud, nagu ta oleks nutnud, aga muidu nägi ta kena välja. Allan läks üsna naise lähedalt mööda, ta silmad jäid peatuma lillelise kleidi avaral väljalõikel ning ta küsis naiselt, kui palju võiks kell olla. Naine vaatas ta poole ükskõikse või mittemidaginägeva pilguga ja ütles, et ta ei kanna kella. Allan läks välja päikese kätte ja tundis tugevat erutust — ta oli jõudnud märgata kleidi väljalõikesse piiludes pruunika nibuga ilma rinnahoidjata rinda ning seda, et naine oli tugevasti purjus.

Viktorit polnud veel tulnud — igaks juhuks vaatas Allan õllebaari ukse vahelt sisse, aga seal polnud mitte ühtegi tuttavat nägu, siis lonkis tagasi kohviku ette. Naine jõllitas helesinist lauaplaati, vahetevahel rüüpas klaasist lonksukese. Viimaks tuli Viktor trolli pealt, spordikott käes, ja Allan viipas talle rõõmsalt. Naine oli klaasi tühjaks joonud, tegi käekoti lahti, soris seal nagu midagi otsides, sorteeris lauale igasugust pahna, siis toppis selle tagasi. Tahtis veel konjakit, aga isegi nii peenel daamil pole vahetevahel raha, mõtles Allan kahjurõõmsalt. Naine tõusis ja tuli tuikudes ukse poole. «Noh, mis sa siin veel passid,» imestas Viktor. «Palju võtsid?» küsis Allan ning Viktor tõstis muheldes kolm sõrme püsti. «Kuule, mul on tunne, et selle mutiga saab täna veel nalja,» ütles Allan ja läks naise juurde. «Meil on kavas minna sõbraga looduse rüppe veini jooma, kas te ei tahaks koos meiega tulla?» rääkis Allan. «Mida?» küsis naine seisma jäädes ja põrnitses Allanit. «Meil on kavas sõbraga looduse rüppe minna veini jooma,» kordas Allan kramplikult. Naine ei öelnud midagi. Allan vaatas vilksti kõrvale ja nägi, et Viktor jälgis neid üleolevalt muiates — ta tundis ühekorraga häbi, viha, pelgust, tal ei sobinud niisama ära minna, ning siis ta võttis endalegi ootamatult naise käe alt kinni,

aga naine ei pannudki vastu — tal näis olevat täiesti ükskõik, mida teha või kuhu minna. Nad läksid hipodroomi ja hullumaja tarade vahelist asfaltteed mööda, Allan võttis naise piha ümbert kinni ja proovis juttu teha, ent naine ei vastanud midagi, käis natuke tuikudes ning jäi mulje, nagu ta käies magaks.

Nad valisid platsi võsaveeres, kus oli roostetanud veoautokabiin ja selle ümber mahatallatud rohi. «Väga kena koht,» ütles Viktor itsitades ja pilgutas Allanile silma. Ümberringi vohas kõrge rohi ja kellelegi ei hakanud silma, mida nad seal tegid. Allan laotas kabiini veerde oma kilejaki maha, et naine kleiti ära ei määriks, ja naine vajus raskelt istuma. Ta oli üsna purjus, istudes vajus tal kleidi väljalõige rohkem lahti ja paljad rinnad olid hästi näha; Allan müksas hoiatavalt Viktorit, kes liiga agaralt sinna vahtis, aga see oli ülearune, sest naine ei saanud millestki aru, mis tema ümber toimus, võttis üksnes pakutud veinipudeli, pani selle suu peale, jõi, aga vein hakkas talle vastu, purskus suust pahvakuna välja ja voolas kahvatupunaste niredena suu ümber, kleidi peale. «Oi, mis nüüd juhtus,» ütles Allan hoolitsevalt ning hakkas veini kleidi pealt ära pühkima, libistas käe väljalõikest sisse, tundis sõrmede all rinna pehmust, aga siis lükkas naine ta käe järsult ära. Allan ei julgenud enam teist korda üritada. «Minu nimi on Rein ja sõbra nimi on Enno,» ütles Allan. Naine ei öelnud midagi. Nad lasksid pudelil ringi käia, seekord ei hakanud naisele vein vastu ja Viktor tegi ta selja taga paljulubava rõveda liigutuse. Allan muigas. Nad jõid vaikides. Kui teine pudel hakkas tühjaks saama, märkas Allan, et naise huuled võbelevad ja silmadest jooksevad pisarad, mis jätsid põskedele tahmaseid ripsmetuši jälgi. «Mis te nutate,» ütles Allan otsekui trööstides, nihkus lähemale, pani käe naise jala peale ja lükkas siis kiiresti kleidi alla. Naine hoidis jalgu kõvasti koos, Allan püüdis kätt sinna vahele pressida, naine tahtis teda eemale tõugata, aga juba oli Vik-

tor tal selja tagant kinni võtnud ja pikali surunud. Allan hakkas tal pükse jalast sikutama, naine viskles ning pani vastu, lõpuks see siiski õnnestus, ja naine, nagu ta oleks kogu oma jõu ära kulutanud, lõtvus. «Mis sa veel ootad, pole enne näinud või,» kähistas Viktor. Allan kõhkles, ja kui korraga naine raskelt hingeldades ütles: «Poisid, kus mu kott on, ma ei taha rasedaks jääda,» tundis ta veidrat kergendust. Viktor andis koti, naine tõusis istuma, vaatas korra ümber ja lausis äkki kuidagi rõõmsalt: «Oodake, ma tulen kohe tagasi.»

«Läks pessaari sisse panema,» seletas Viktor teadjalt. «Ma ütlesin, et saab pulli,» kihistas Allan ja näppis värisevate sõrmedega kolmandat pudelit lahti, ent naine ei tulnud tagasi. «Võib-olla jäi magama, ta oli täitsa täis,» oletas Viktor. Mõne aja möödudes hakkasid nad ümbruskonnast otsima, aga naine oli kadunud. «Tõmbas alt nagu poisikesi,» ütles Viktor ja sülitas. Maas vedelesid helesinised pitsist püksikesed, Allan pistis need taskusse ning Viktori naljakat nägu nähes ütles, et kindlasti on see väljamaa kaup ja küllap õnnestub kuskil maha ärida. Nad lonkisid taamal paistva liivavalli poole, lootes ebamääraselt, et võib-olla läks nainegi selles suunas. Põõsaste vahelt tulid noormees ja neiu välja, nad hoidsid teineteise ümbert kinni ja naersid. «Kurat!» vandus Allan — ta nägi ikka veel silmade ees naise alasti keha, tundis sõrmede all sooja, vetruvat ihu ning vandus veel kord.

Liivavalli ees oli sügav kraav, mille põhjas paistis bituumeniga ülevalatud toru, kaugemal seisis buldooser — kraav oli seal juba kinni aetud ning nad pääsesid suurema vaevata üle. «Vaevalt, et ta siingi on,» ütles Viktor tüdinult, aga nad läksid valliäärt mööda ikkagi tagasi ja seal märkas Allan põõsaste vahel magavat meest. «Kuule, ma vaatan õige, mis tal taskutes on,» ütles ta teeseldult muretu häälega. «Sa passi eemal, et keegi mind segama ei tuleks,» lisas ta käskivalt. Joodik magas külili, näoga vastu maad, Allan pääses kergesti ta pintsaku

põuetasku juurde, aga just sel hetkel, kui ta hakkas sealt rahakotti välja tõmbama, näis talle, nagu oleks mees liigutanud; ta ajas end sirgu ja virutas lamajale jalaga kõhtu, siis veel korra, veel... Ta ei saanud isegi aru, mis raev teda oli vallanud, ent korraga ta tardus — jalalöögi jõust kantuna pöördus mees selili ja Allanile vaatas otsa liikumatute silmadega hirmust või valust moondunud nägu.

Esimesel hetkel tahtis ta minema joosta, aga jalad olid maa külge kinni jäänud ja surnu jõllitas talle otsa. Siis hakkas pea palavikuliselt tööle, ta sundis end tegutsema: pööras mehe endisesse asendisse, torkas rahakoti taskusse, siis vähese kõhklemise järel võttis küljetaskust kopikaid, mida oli kõlisemas kuulnud, tahtis juba ära minna, kui korraga oli Viktor ta kõrval, torkas pudeli pihku ja kamandas: «Istu maha ja joo, ühed tulevad kohe siitsamast mööda.» Allan kummutas masinlikult pudeli suule ning samas ilmusidki põõsaste vahelt nähtavale mees, naine ja väike liblikavõrguga poiss. Perekond vahtis neid varjamatu põlgusega, mees torises midagi joodikutest ning nad läksid edasi. «Nagu surnud,» irvitas Viktor, osutades peaga lamaja poole. «Ainult kopikad olid,» ütles Allan ja kiirustas püsti tõusma. «Aga sina ehmatasid küll näost valgeks,» naeris Viktor. «Siin pole pabistada midagi — need mõtlesid, et me koos tinutame.» Aga Allan ei kuulnud teda — ta tahtis võimalikult rutem sellest kohast eemale pääseda.

Nüüd oli neid seal nähtud, vasardas tal peas ja kogu lugu oli muutunud ühtäkki keeruliseks. Ta ei suutnud muud mõelda, kui seda, et Viktorile ei tohi midagi rääkida. Ta pidi üksi väljapääsu leidma — oli tõenäoline, et varem või hiljem laip leitakse ja siis... Võimalik, et kõik läheb korda, aga kui hakatakse uurima... korraga oli metsa all kohutavalt palju rahvast ja inimesed nägid neid sealtpoolt tulemas — sisemuses muutus hirmust külmaks.

Ta ei teadnud, palju tapmise eest saab, aga ta teadis, et palju...

Esimeste paneelmajade juures läksid nad Viktoriga lahku ja Allan jäi üksi. Teinud väikese ringi, hakkas ta tagasi minema. Oli üsna tõenäoline, et seal kraaviäärses võsastikus palju rahvast ei käi, see perekond sattus sinna juhuslikult, võimalik, et mõned paarikesed otsivad varjatumat paika, aga vaevalt, et neil lamava mehega asja on. Varsti läheb hämaraks ja siis ta võiks laiba kraavi lükata, ajaks liiva peale ning järgmisel päeval teevad buldooseri ülejäänud töö ära. Ta arvas, et see oli ainuke võimalus puhtalt välja tulla.

Aeg venis. Allan konutas pikka aega rohu sees, alles siis, kui hämardus, hakkas ta minema. Öhtu oli tõmbunud pilve ja tibutas peenikest vihma. Jalutajaid ega paarikesi polnud näha — ta mõtles, et see on tema õnn, et sajab. Mees lamas endises kohas. Peale rahakoti leidis Allan teisest taskust passi ja hoiuraamatu, mille arvel oli suur summa raha. Passis seisis nimi Ragnar Prants, mis tundus talle kuidagi tuttav; ta pistis dokumendid ja rahakoti oma taskusse, lohistas mehe kraavi ning hakkas varem metsa alt kaasa võetud lauatükiga liiva peale lükkama — mõnes teiseski kohas, kus lapsed mänginud, oli samasuguseid kuhilaid ja see ei tohtinud äratada mingisugust kahtlust —, siis viskas ta lauatüki kaugemale põõsastesse, võttis rahakotist raha ning peitis dokumendid mitukümmend meetrit mehest eemale liiva sisse. Hämarus muutus pimeduseks, kui ta majade vahele jõudis. Nüüd oli kõik korda läinud, kuid näriv hirm ei tahtnud järele anda — teda häiris, et nimi Ragnar Prants tundus nii tuttavana, silmade ees viirastus mehe valugrimassis nägu ja ta oli peaaegu kindel, et oli seda kuskil juba varem näinud. Ta peatas takso ning laskis end sõidutada lähima kohviku juurde. Alles kohviku fuajeis märkas Allan, et ta käed ja varrukaotsad on porised.

Konjak ei hakanud pähe, ta püüdis meeleheitlikult

meenutada, kus ta oli seda tuttava nimega meest näinud, ja lõpuks tuligi mälusoppidest esile kunagi koolis toimunud kirjanduslik kohtumine. Kirjanik Ragnar Prants... Kindlasti uuritakse kirjaniku surmaga seotud asjaolusid erilise hoolega, võimalik, et keegi oli Prantsu seal näinud ja ära tundnud... Allan tellis veel konjakit, paaniline hirm ei jätnud teda enam maha; ta mõtles korra, et peaks ise ennast üles andma, ehk pääseb kergemini, aga siis otsustas, et sõidab minema. Esimese hooga kavatses ta seda teha isa autoga, ent järsku kangastus talle tumesinine «Žiguli», millega üks nende tänava elanik tavaliselt õhtuti koju sõitis. Allan oli mitmel korral näinud, kuidas mees parkis auto tänavale, garaaži ukse ette, jättis isegi mootori käima, kui majja läks, et seestpoolt garaažiust lahti teha. Tal pruukis üksnes see moment ära tabada, ta isegi teadis, et harilikult sõitis mees kuskil poole kaheteistkümne ajal garaaži ette. Ta tundis, et on lõpuks päästetud.

Sellel ööl varastatud tumesinine «Žiguli» leiti paari tunni pärast üles. Teisel pool Rakveret oli see puruks aetud. Auto varastaja, noormees nimega Allan Mägi, oli surnud.

KIRJANIK RAGNAR PRANTSU LAPSED MERLE JA LIVIA tulid kinost Jaapani multifilmi vaatamast. Film oli värviline ja naljakas, lapsed igati rahul ja elevil. Nad ostsid igavese hulga jäätist ning nüüd kiirustasid koju, et jättis vahepeal ära ei sulaks. Isa polnud veel tulnud. Toad olid kenasti segamini, riiulitel paks tolmukord, kuhu sai oma nime kirjutada või nägusid joonistada. Livia vedas mänguasjadekasti välja, et hakata nukutubasid sisustama, ning selleks et tarvilikke klotse ja muud kätte saada, valas ta kasti sisu lihtsalt põrandale. Merle konutas teises toas kušetil ja limpsis jäätist. Korraga tundus talle, et jäätisel on seebi maitse — ta pani jäätise alustassile ning jälgis, kuidas see aegamööda sulas ja roosaka vedelikuna valgele tassipõhjale valgus.

Merlel oli kuidagi imelik meeleolu. Hoopis teistsugune, kui pärast kino, kui nad tahtsid muudkui naerda — vastu tuli weidralt rõivastatud naine, hiigellaia äärega kübar peas, üle kübara rippus roosa riie nagu loor ja kleidi alt paistsid helerohelised lotendavad puhvpüksid. Nad vahtisid naisele järele ja olid naerust kõverad. Livia ahvis naise natuke taaruvat kõnnakut, hoidis pooleldi väljasirutatud kätt rinna kõrgusel ning vehkis teisega. Siis tuli neile vastu kohvrit kandev mees, ja kuigi temas polnud midagi ebatavalist ega naljakat, naersid nad ikkagi. Ja nüüd oli tal selline rahutu tunne, nagu oleks ta linnupuur, kust lind rapsib välja pääseda, või oravaratas, kus orav jookseb ja jookseb... Isa käis hommik läbi sünge näoga ringi — täitsa ime, et ta lõhutud vaasi pärast kärkima ei hakanud. Ta oli vist pahane, et ema veel koju ei tule, pidi seal oma loomingulises baasis tööd edasi tegema. Bussitee ääres, kust nad tavaliselt linna sõitsid, on mingi hulgi-kaubanduse baas või mis see oligi — pikad plekist ehitused, mis päikese käes hõbedaselt läigivad, aga küllap ema baas on kuidagi teistmoodi.

Ta mõtles, et võiks toad korda teha; kui isa tuleb, lähedavad tal üllatusest silmad suureks, ütleb muheldes: oi, mis-sugused toredad tüdrukud mul on, kõik lausa särab ümberringi... ning siis läheb tal tuju heaks, naljatab ja naerab. Köögis on kraanikausis pesemata nõude koorem — ega isa üksi olles ei viitsinud midagi koristada. Aga Livia kindlasti samuti ei viitsi. Kui ise ka ei viitsiks. Lõpuks polegi nõusid, millest süüa, ja põrand oleks asju täis ning ei olegi enam, kuhu astuda. Ta hõikas Liviati, ütles, et teeme nüüd isale üllatuse, ja natuke kõheldes lisas, et siis toob isa koju tulles tordi.

Kell hakkas seitse saama, kui neil oligi kõik korda tehtud, rohkemgi: Merle praadis vorstitükikesi ja valas lah-tilöödud munad peale, siis lõikus tomatid katki ja segas neid koorega. Korruga hakkas Livia ägedalt nutma — ta tahtis, et ema koju tuleks. Merle seletas, et ema peab

kaugel tööd tegema ja isal on praegu linnas tegemist, aga Livial ei tahtnud nutt kuidagi ära lõppeda. Tavaliselt, kui isa jäi linna peale kauemaks, ta helistas, rääkis, et see või teine asi vajab õiendamist, et ta peab toimetajaga kokku saama, et on tarvis mõne külalisega juttu ajada. Sellistel puhkudel läks ema alati närvi, kärkis iga tühisemagi asja pärast, ning kui Livia küsis, millal isa tuleb, nähvas ta, et isa istub klubis ja lakub. Istub oma klubis, piimatass ees, ja lakub nagu koer või kass. Või on hoopiski ta piimatass kuskile nurka pandud. Ent seegi mõte ei teinud Merlele nalja, vahel polnud isa mitu päeva kodus, oli kuskile ära sõitnud või tuli alles järgmisel päeval. Siis ema ei rääkinud isaga — Merle, sõnas ta, ütle oma isale, et on tarvis poodi minna; ütle oma isale, et tal paluti Aasmaale helistada; ütle oma isale, et ta maksaks maksud ära... Vahel hakkas isa emale midagi seletama, nad panid ukse vahelt kinni ja tundide kaupa isa muudkui rääkis ja rääkis poolihääli. Või siis istus isa oma töötoas, magas seal ja ei tulnud päevade viisi peaaegu üldse välja. Merle ei sallinud neid päevi, vastikuid päevi — keegi ei teinud nalja, keegi ei naernud, kõik olid mornid, kõik olid vastikud.

Paistis, et isa oli ikkagi oma klubisse läinud, aga Merle ei saanud aru, miks ta ei helista — ta mõtles, et võib-olla on telefon rikkis, läks telefoni juurde, valis null-null-viie ja kuulis: kell on kakskümmend kaks, ja pärast lühikest pausi: täpselt. Taevas oli pilves, tibutas vihma, toas oli pimedaks läinud. Livia magas televiisori ees tugitoolis. Merle proovis teda üles ajada, aga öde üksnes mõmises uniselt talle vastu; siis ta peaaegu tassis Livia voodisse, võttis tal kleidi seljast ja kattis tekiga. Merlele tuli meelde, kuidas ta oli kunagi ise magajat teeselnud ja ema sikutas täpselt samuti ta seljast kleiti ära, aga ta laskis liikmed lõdvaks, libises ema käte vahelt kogu aeg välja, ent kui ema ta lõpuks voodisse oli pannud, siis turtsatas naerma. Aga Livia ei teinud silmigi lahti.

Kummaline, kuidas toad olid muutunud kuidagi hiigel-

suurteks; ta läks kööki ja kuulis, kuidas vaikus kumises ümberringi. Väljas põlesid sinaka valgusega lambid ja nende kuma kiirgas pimedasse kööki — ta ei teadnud, miks ta ei pane tuld põlema, seisis akna juures ja vaatas allapoole. Nemad elasid kõrge maja ülemisel korrusel, teised majad olid hoopis madalamad. Paljude valgustatud akende taga istusid, seisis, käisid inimesed. Ta mõtles, et küllap isa helistas siiski, kui nad kinos olid, ja tal oli väga, väga vaja ära sõita. Võib-olla sõitis ema juurde — kindlasti ta arutles, et tüdrukud on juba nii suured, et tulevad ise toime.

Talle tuli meelde, kuidas ükskord kevadel oli isa temaga pikalt rääkinud. Lugu oli nii, et ta oli läinud midagi isa käest küsima. Ema oli parajasti kellegi sünnipäeval ja isa istus kirjutusmasina taga ning tal oli laua peal pudel viina. Merle vaatas pudelit ja talle tuli pähe, et kõik need pahandused on mingil moel viinaga seotud, ning ta meel läks väga kurvaks, aga siis nägi ta, et ka isa on kurb, ning ta küsis, miks inimesed joovad, kui alati sellest viinast pahandust tuleb. Isa vaatas talle hulk aega otsa, lõpuks ütles: «Kuule, sa oled juba nii suur tüdruk küll, et sinuga saab rääkida.» Tal polnud enam meeles, millest juttu oli, õigemini ta ei saanud paljustki aru, aga ta mäletas, et tundis isale kõigest hingest kaasa, oleks tahtnud teda aidata, ometi hakkas lõpuks ise nutma ja hoopis isa lohutas teda.

Isa oli öelnud, et ta on juba suur tüdruk, ning ta mõtles, et nüüd nad peavad kenasti hakkama saama; ta otsustas, et läheb magama, kuid voodis ei tahtnud uni kuidagi tulla. Maal oli otse akna kõrval kasvanud kuusk ja kuuseokste vahelt paistis tuppa kuu, aga nende aknast ei paistnud midagi. Äkitselt tuli meelde, kuidas ühel hommikul oli poe ees kaks autot vastakuti sõitnud, asfalt oli siis punane ja klaasikilde täis ning poemes pühkis neid luuaga kokku. See punane oli veri. Räägiti, et kolm inimest said

kohe surma. Räägiti, et süüdi olevat purjus autojuht. Asfaldi peale jäi hulgaks ajaks surnud inimeste veri.

Merle ei saanud kuidagi sellest pildist lahti. Tahtis mõelda hoopis millestki muust, aga teda vaevas hirm, et isaga on juhtunud õnnetus. Kuid isa oli alati üle tänava minnes hirmus ettevaatlik: temaga võis julgelt minna, ta võttis tugevasti käest kinni ja mitte kunagi ei juhtunud midagi paha...

Toas oli juba valge, aga taevas vihmapiilveredest hall. Merle lamas hulk aega liikumatult ja soovis kõigest hingest, et isa oleks kodus. Lõpuks ta tõusis ja läks mingit hirmusegast ängistust tundes vaatama. Vihm pladises vastu akent.

«Kuule, tüdruk, tõuse üles ja hakkame sööma,» raputas ta Liviati. Õde hõõrus silmi, vaatas talle korraga üldse mitte unise näoga otsa ja küsis, kas isa on kodus. «Ta pidi väga vara ära minema,» ütles Merle ja hakkas otsima kapist Liviale soojemaid rõivaid, sest väljas lausa tormas ja toas oli lõdisemapanevalt jahe.

Lõuna aegu helises telefon. Merle oli parajasti poodi minemas — ta ladus kaks kotti purke ja pudeleid täis —, kui kuulis helinat. See pidi olema isa. Ta oleks kiirustades peaaegu telefoni laualt maha ajanud. «Räägi, kuidas teil siis maal läks?» küsis vanaema. Et oma pettumust varjata, hakkas Merle rutakalt jutustama, kuidas oli saanud hobusega sõita, kuidas käinud paadiga mere peal, kuidas end pruuniks päevitanud... Aga siis tahtis vanaema isaga rääkida. «Isa läks hommikul linna,» valetas Merle ja soovis, et telefonikõne juba ära lõpeks. «Ma vist lipsan täna korraks teie poolt läbi ning vaatan, kui pruunid te olete,» ütles vanaema.

Tuiskas vihma, asfalt ja inimesed läikisid. Isal polnud vihmamantlitki seljas, mõtles Merle, ta saab nüüd läbi-märjaks, aga võib-olla ootab kusagil, kuni vihm üle jääb. Hallis taevas kihutasid madalad tumedad pilved. Merle andis pudelid ära ja sai kaks rubla kolmkümmend kopi-

kat. Kui ta poes ostukorvi võttis, tundis korraga veidrat saamatust, justkui teda oleks vastama kutsutud ja ta ei oska; äkki oli kõikidel poes müügil olevatel kaupadel hind — ta pidi midagi söögiks ostma ja tal polnud rohkem, kui ainult pudelite eest saadud raha. Tavaliselt ütlesid isa või ema, mida peab ostma, koostasid terve nimekirja ning rahakotis oli mitmevärvilisi rahatähti. Merle vaatas hindu ja arvestas. Tahtis pelmeene võtta, aga silmade ette tuli pilt, kuidas Livia õngitseb pelmeenide ümbert taigna ära ja jätab liha söömata — ta ei saa ju niimoodi kõhtu täis, mõtles Merle, kõndis poes ringi ning lõpuks otsustas, et kui õel on kõht tühi, küllap siis sööb kõik ära, ja pani pelmeenipaki ostukorvi, ning kui lõpuks kassa juures tuli rahast ilusasti välja, oli tal isemoodi uhke tunne.

«Kuule, Livia, vanaema tuleb vist meile külla,» ütles Merle, kui nad pärast sööki lauda koristasid, «ma arvan, et ei maksa vanaemale öelda, et isa eile hilja koju tuli — ta hakkab kindlasti muretsema ja...» Ta ei osanud enam edasi seletada, aga talle tundus, et vanaema ei tohi midagi isast teada, sest siis ta räägib emale ja jälle tulevad need vastikud päevad. «Eks ma siis ei ütle,» venitas Livia ning vaatas kuidagi imelikult õele otsa. «Ja nüüd saavad head lapsed kommi,» ütles Merle sama tooniga, nagu ema seda vahel teeb, ning võttis välja kommikoti, mille oli enne sööki Livia eest ära peitnud.

Kogu päeva oli aeg veninud, hommik näis eelmisel nädalal olevat. Vihma sadas ja majaesisel mänguväljakul ei olnud lapsi, koeradki ei käinud jalutamas, kassid olid peitu pugenud, ja siis lõpuks tuli vanaema karbitäie kookide ning uhkete kleitidega. Nad passisid kleite selga, jutustasid ja jutustasid, Merle tegi morssi, siis sõid kooke ning lõpuks hakkas vanaema mantlit selga panema. Ta pani säärikud jalga, nõõpis mantli kinni, sidus rätiku pähe, küsis, kus ta vihmavari on; Livia jooksis tooma, aga ei osanud seda kinni panna ja ei mahtunud lahtise varjuga uksest läbi; vanaema pani selle kinni, ütles: vaat, kui ilu-

sasti on ära kuivanud, võttis varju vihma eest kätte, naeratas hüvastijätuks. «Noh, tüdrukud, olge tublid ja öelge isale, et ta mulle helistaks,» ütles ta uksel, pööras selja, tahtis juba ust enda järel kinni tõmmata, kui Merle endale ootamatult hüüatas: «Vanaema!» Vanaema jäi seisma, astus sammu ja oli jälle toas. «Vanaema,» ütles Merle vaikselt, «tead... isa läks eile lõuna aegu välja ja ei ole siiani koju tulnud...» Ta surus näo vastu vanaema mantlit ja hakkas ahastades nutma.

TARBEKUNSTNIK NELLA PRANTS oli parajasti välja minemas, kui talle toodi telegramm: Sõida koju. Ragnar kadunud. Lapsed üksi. Ema. Nella luges telegrammi läbi, kägardas kokku, nagu tahtes seda olematuks teha, ja istus jõuetult toolile. Ta oli vihast sõnatu, liikumisvõimetu, tegutsemisvõimetu. «Või siis nii kaugele on asjad jõudnud,» pomises ta hulga aja pärast, tõusis, läks akna juurde ja vaatas uimast, udusse kaduvat merd.

Nella käis mööda mereranda. Ümberringi oli hall maailm, isegi liiv tundus hallina. Kajakad kerkisid udust tumedate, nimetute lindudena. Majad olid hallid ja puud hallid. Natukene liiga ootamatult tuli see telegramm. Nella ei osanud Ragnarist arvata ega karta, et tolle joomaperiood algab just nii ebasobival ajal, ja kõige masendavam oli, et ta lapsed üksi jättis. Talle lihtsalt ei mahtunud pähe selline vastutustundetud. Vähemalt hea, et ema on nüüd nende juures. Küllap see joodik ilmub järgmisel päeval välja, silmad joomisest punsunud — ema teeb alati ilmaasjata paanikat, aga koju tuleb sõita, kas või selleks, et ükskord ometi need vahekorrad ära klaarida ja suu puhtaks rääkida.

Väga äkki sai Nellale kõik selgeks, pikka aega pakitseenud vihkamine ja solvumisvalu paiskusid esile. Tal oli tunne, nagu oleks juba kaua aega tagasi kõik ära otsustatud — mõneks hetkeks oli tal lastest nutmapuhkemiseni kahju, aga ta mõtles siis rahulikult, et küllap on lastelgi

kergem, kui nad saavad lahti sellest joodikust, tervest sellest joodikute pundist. Muidugi, mõned aastad võib taluda, kuidas üks kirjanik midagi valmis teeb ja seejärel täit õigust tunneb ennast selle eest premeerida. Preemiaks ohjeldamatud joomingud, mingid sõbrad, naised. Suurepärane loomemeetod ja loomaaed, kus pool tema sisetulekutest läheb kõrtsiarveteks. Mis loeb, et nädalate kaupa istub ta oma toas ja klõpsib masinal, kui ta ei näe midagi muud kui iseenda mina. Aitab. Igatahes minu kõrval jäi see talle viimaseks joominguks. Elagu kuidas tahab.

Puhkekodu ees olid päikesearjad, kirjud, suve jooksul pleekinud triibulise riidega arjad nagu ebardlikud seened liiva sees püsti. Suvi oli otsa saanud, seda võis kõiges tunda, aga triibuline riie jääb sügistuulte rebida, jääb esimese lumeni, ning rand on kogu aeg just selline, nagu ootaks, et järgmine oleks päikesepäev, mil varahommikul valgub majade vahelt sadu suvitajaid veepiirile ja riietusputkade juurde tekivad järjekorrad ning laste turnimispuud ja ronimisredelid hakkavad kihama. Ent seda päikesesoojust enam ei tule — talve hakuni jäävad ainult üksikud jalutajad, rahutud kajakaparved ning koltunud vareskaer. Nella seisis hulk aega vaikselt loksuva laine ääres liival, silmitses merd, mis muutus märkamatuks taevaks, siis kõndis kaldale veetud paatideni ja pööras vetelpäästejaama juurde üles, läks mööda kõrgeist puhkekodukorpusest, seejärel astus sisse luitundrohelist värvi puhvetisse ja laskis endale valada klaasitäie šampust. Ta ei hakanud laua taha istuma, tõstis sealsamas leti ääres klaasi huulele, pomises: sinu terviseks, Ragnar, ja jõi, siis vaatas kõrvale ning nägi, et vanapoolne puhvetipidajanna jälgib teda, pilgus üsna palju vaikivat põlgust, vahest vihkamistki. Nella küsis paki sigarette ja naine lausa viskas suitsupaki letile.

«Ega me siis sellepärast veel vihased ole,» ütles ta puhvetipidajannale eesti keeles, ehmus oma trotslikust hääletoonist ja läks mööda puudearjulist tänavat kiiresti

edasi, tegi lahti roheliseks värvitud aia värava, silus käega üle niiskete ja jahedate floksiõite, koputas aknale, kardin tõmmati eest ning välja vaatas tõmmu vuntsidega mees. Nella viipas talle käega ja kardin kattis uuesti akna.

Mehe embuses võis kõik unustada, nautida ainuüksi teda kallistavate käte tugevust, mees oli suur ja pikk ning täitis terve maailma. «Võta mind sülle,» palus Nella. Mees võttiski, ta oli nüüd nagu ölekõrs, udusulg, lumehelves. «Aga mina olen sinu Snegurotška,» ütles Nella ja hakkas öeldud lollust kuuldes itsitama. «Sa oled mu ingel (tõ moi angel),» naeratas mees ja pani ta voodile. Reformpõhi kääksatas haledalt. «Ma kartsin, et sa ei tulegi (ja duma, što tō ne pridjoš),» ütles mees. «Ma muutusin kurvaks ja hakkasin jooma.» Nella heitis pilgu lauale ning nägi poolikut konjakipudelit. «Oh sind, paha (eh tō, moi nehorošī),» naeris Nella, suudles meest põsele ja ütles, et temagi jookis heameelega natukene konjakit. «Mul oli täna vastik öhtupoolik. Sain telegrammi, et kodus on asjad korrast ära. Mees joob ning lapsed on üksipäini.» — «Tunnen kaasa (nu i gad),» sõnas mees.

Voodi kääksus, ulgus, vingus, nuttis, lõpuks rahunes, ainult vahetevahel nagises või kriiksatas tasa. Nella silus mehe karvast rinda ja siis hakkasid tal pisarad voolama. «Jurake, sinuga on nii hea, nii julge olla,» ütles ta nuuksatades ning vaatas mehe silmadesse, aga mees valgus pisaratest laiali, muutus uduseks, helendas ebamäärase laiguna; ta pani pea mehe rinnale, kuulas kusagil väga lähedal tuksuvat südant ja rääkis: «Ma olen peaaegu juba kaksteistkümmend aastat nagu varjusurmas elanud. Sa ei kujuta ette, milline see minu kirjanik on. Ta lihtsalt ei oska hoolida minust, lastest, mitte millestki ta ei hooli, teeb ainuüksi kõik selleks, et oma jutte kirjutada; mul on mulje, et mindki on tal vaja selleks, et jälgida kannatavat naist, mida saaks mõnes jutus kasutada. Ja kõik muu ei lähe talle korda. Oi, kuidas ma teda vahel vihkan! Olen kõrvale heidetud, maatasa tehtud, tühjaks pigistatud. Nagu

sidrun, sa kujuta vaid tühjaks pigistatud sidrunit ette. See olen mina... Võib-olla ma olengi lollike, aga tema kõrval ma olen sunnitud end lollina tundma. Tema ainult põlastab kõike, mis minule tähtis. Vahel ma olen talle öelnud, et võta oma kuradi kirjutusmasin ja mine. Aga tema ei tee sellest väljagi, muigab, kindlasti irvitab omaette. Ma tahaksin päevad otsa ainult ulguda, saad aru, ka mina olen loominguline inimene. Mul on omad mõtted ja tahtmised. Aga tema ei arvesta minuga. Teeb alati seda, mis temale tähtis. Mis talle töö jaoks on tarvilik. Aga see ei ole ju mingi elu...»

«Sa peaksid natukene konjakit jooma (tebe nado võpitj),» ütles mees teda rahustavalt silitades, tõusis ja valas teeklaasidesse. See oli valgeks värvitud seintega veranda, mille akende ees rippusid mööbliriidest kardinad, laes põles kuplita elektrikipirn, mis andis kõledat ja vähest valgust, toas oli ümmargune laud, mille keskosa oli niiskusest üles tursunud, üks kunstnahast põhjaga tool, akna all elektriradiaator, mille oranž signaaltuli värvitus toas kuidagi liiga eredalt silma hakkas, ja ukse kõrvale seina olid löödud suured naelad, mille otsas rippusid riidepuudel mehe rõivad, ning kõige suurema osa toast võttis enda alla lai nikkelnuppudega ja reformpõhjaga voodi.

«Tead, Jura,» sosistas Nella mehele kõrva, «sa oled kõigist kõige parim (tõ samõi, samõi horoši). Sinuga koos on mul julge ja kindel olla. Tunnen end tugevana, nagu sinagi oled, ja ma võiksin kõigega hakkama saada. Kui sa merd sõidad, võin sind oodata kuude, aastate kaupa, ausõna, ma ei vaataks mitte kordagi ühegi mehe poole... Tead, kui ma veel tüdrukuke olin, siis unistasin, et abiellun ükskord kindlasti meremehega ja siis istun igal öhtul mere ääres ja ootan oma mehekest (svojevo mužitška) ja lõpuks ta tuleb... Ning siis ma süüa ta ära... Näed, niimoodi... ei, natukene jätan ka järele... Oi, nii tore on olla merekaru naine (žena morskovo volka). Mõtle, sa tuled koju, ma annan su põsele muski ja see on soo-

lane... Jurake, tead, täna ma otsustasin, et ma ei lähe enam selle kirjaniku juurde tagasi. Ma suren temaga koos elades. Niikuinii mind pole tema jaoks enam ammuilma olemas, pealegi selliseid sigadusi, nagu tema teeb, ei saa enam andestada. Aga sind ma armastan, ja nüüd, Jura, ma olen vaba... Sinu jaoks, kallis.»

Mees ajas end voodis istukile ja põrnitses mornilt enda ette. Nella pani pea talle sülle: «Kujuta vaid ette, nüüd võime kogu aeg koos olla, mitte miski meid ei takista ja me saame olla õnnelikud.»

«Kuule, Nellakene...» alustas mees kuidagi ebalevalt.

Järsku kangastus Nellal pilt rannapuhvetist: valges kitlis vanemapoolne naine, kelle selja taga riiul veini- ja konjakipudelitega, vihkamine naise silmades, letile visatud sigaretipakk, süüdi- või hukkamõistev pilk teda saatmas, ja ta tundis ebamäära angistust, tõstis pea mehe sülest ning ütles: «Saad aru, nüüd pole mingit takistust, see, minu mees, tegi ise otsuse. Meie kooselu pole enam võimalik. Me võime abielluda ja olla õnnelikud, ilma et seejuures kellelegi liiga teeksime.»

«Mis sa nüüd (tõ što),» kogeles mees.

«Sa... sa ju ütlesid, et... kui ma ei oleks abielus...» Nella vahtis mõistmatuses mehele otsa, see pööras pilgu ära.

«Tead, mul on Leningradis naine ja kolm last ja ma ei taha neile liiga teha (ja ne mogu ih obizjatj),» ütles mees järsult, tõusis püsti, läks laua juurde, valas klaasi konjakit, jõi põhjani; pudel oli tühi, tal polnud enam midagi valada ning ta pani tühja pudeli lauale. «Sa said minust valesti aru (tõ menja nepravilno ponjala)...» ütles ta naise poole vaatamata.

«Ei, ma sain sinust väga hästi aru (ja tebja prekrasno ponjala),» ütles Nella ja hakkas riidesse panema. Mees seisis alasti keset tuba ning vaatas, kuidas naine riietus, kuidas uks tema järel sulgus. «Nu i bl...» pomises ta hulga aja pärast, kustutas tule ja puges baikateki alla.

Nella jõudis koju järgmise päeva hilisõhtul. Ragnarit polnud ikka veel tulnud, lapsed magasid ja ema oli lootusetu näoga. Nella käis laste juures, siis läks mehe töötuppa. Laua peal oli tema saadetud postkaart ja mitte midagi muud, mis oleks silma hakanud. «Ma helistasin kõik haiglad läbi, igatahes õnnetusjuhtum see ei ole,» ütles ema nutuselt. Nella tõmbas lauasahtli lahti, soris seal ning korjas lauale hunniku dokumente, aga passi ega hoiuraamatut seal ei olnud. «Kas need korrad, kui ta...» ema vakatas saamatult. «Sa mõtled, et kui tal on joomatuurid,» täiendas teda Nella kalgilt. «Igal juhul siis ta on alati helistanud või saatnud telegrammi. Ma arvan, et seekord ta lihtsalt pole tahtnud seda teha,» ütles Nella mahasurutud vihaga.

Järgmisel hommikul helistas Nella Ragnari parimale sõbrale: «Kuule, Olav, ütle nüüd väga ausalt, kas Ragnaril on mõni armuke.» Olav väänles ja keerutas, aga lõpuks seletas Nella, milles asi on, ja Olav ütles, et vähemalt tema teada pole Ragnaril kunagi armukest olnud.

Huvitav, mu mehel polegi armukest olnud, mõtles Nella ja avastas ootamatult, et vihast ja solvumisest pole kübetki järele jäänud, et ta pikisilmi ootab seda hetke, mil mees uksest sisse astub. Ent siis taipas, et Ragnar on kuskile kaugele ära sõitnud, võimalik, et oma sõprade juurde Novosibirskisse, või Jerevani, või Sahhalini saarele, või... ja ta tuleb sealt tagasi alles hulga aja pärast. Aga ta teadis, et mees tuleb tagasi, sest ta ei saa elada ilma oma kirjutusmasinata, oma käsikirjakuhjadeta, oma kolleegideta.

Möödus nädal. Ühel õhtul istus Nella mehe kirjutuslaua taha, suitsetas paar sigaretti, pühkis peoga kirjutusmasinalt tolmu ja keeras völliile paberilehe. Ta kirjutas: Kallis Ragnar. Meie elus on olnud palju mõistmatut ja vastuolulist. Aga selleks, et õnnelikult elada, peaksime teineteist rohkem mõistma, teineteise omadustest aru saama. Oleme nende aastate jooksul õppinud pähe teineteise vead, ja võib-olla just selles peitub kooselu saladus, et võtame

neid vigu loomulikena, respekteerime neid ja ei püüa kõigest hingest teineteist ümber kasvatada. Saad aru, me peame olema teineteise vastu head jüst selle halva suhtes, mis meis on. Me võiksime... Ta tahtis edasi tippida, aga korraga tundus nii lootusetult võimatu kirjutada Ragnarile kirja, et ta tõmbas nuuksatades paberi võlli vahelt välja, rebis puruks ja viskas prügikorvi.